

CSIZMADIA NORBERT: GEOFÚZIÓ – A FÖLDRAJZ SZEREPE A 21. SZÁZADI GAZDASÁGI ÉS GEOPOLITIKAI VILÁGRENDEN

ZOLTAI ALEXANDRA¹

Kiadó: Pallas Athéné Könyvkiadó

Kiadás éve: 2020.

ISBN: 9789635730056

Oldalszám: 281

Csizmadia Norbert geográfus, geopolitikai és geoökonómiai szakértő Geofúzió című könyvében a földrajzi és a gazdasági összefüggések feltárásával értelmezi a 21. század geopolitikai folyamatait. A mű alapgondolata, hogy a nemzetközi viszonyok a korábbiaknál sokkal összetettebbek és bonyolultabbak lettek, hiszen a globalizáció egy új korszakába lépett: a technológia, a tudás és a hosszútávú fenntartható növekedés korszakába. A szerző 2016-ban megjelent Geopillanat című könyve folytatásaként most a geofúzió módszerét alkalmazva vizsgálja az új geopolitikai korszak mozgatórugóit, erőközpontjait, eredményeit, jövőképét, stratégiáit. A művet olvasva elsősorban a következő kérdésekre kaphatunk választ: hogyan tájékozódjunk a 21. század geofúziós világtérképén; hogyan fedezhetjük fel a földrajz segítségével az új gazdasági és geopolitikai világrendet és mit jelent egy új, összekapcsolódó Eurázsia, és miért fontos ez az eurázsiai, fenntartható növekedésre építő korszak? Kutatási eredményeit pedig 100 térkép segítségével teszi még szemléletesebbé az olvasó számára.

Geofúzió

A könyv felépítését tekintve hat fejezetből áll. A Bevezetés utáni második fejezet, a földrajz és a geopolitika kapcsolatát vizsgálva arra keresi a választ, hogy a geopolitika, mint tudomány hogyan kapcsolódik a földrajzhoz. A harmadik fejezet a geopolitikai tényezőknél keresztül mutatja be, hogy egyes földrajzi helyeket (országokat, régiókat, városokat, gazdasági erőközpontokat stb.) hogyan tudunk meghatározni geopolitikai struktúrák szerint. A negyedik fejezet a 21. századi új világrendről szól, amelyben bemutatásra kerülnek azok a legfontosabb trendek, amelyek meghatározzák a következő évtizedeket és az átmeneti időszak mozgatórugóit. Az ötödik fejezet az előző három fejezet összefoglalásaként összegezi és szintetizálja a tudományos eredményeket, és a hipotéziseken keresztül fogalmazza meg az állítások helyességét, vagy éppen helytelenségét. Végezetül a hatodik fejezetben, az

¹ Kína szakértő, a Neumann János Egyetem Eurázsia Központjának munkatársa, a Könyvismertető rovat vezetője

epilógusban, megvizsgálásra kerül, hogy a koronavírus-járvány hogyan alakítja ezt az új világrendet, amihez fontos megjegyezni, hogy a könyv végén található epilógus dátuma 2020. július 24-e, amikor Európában a járvány második hulláma épp kialakulóban volt.

A könyv rögtön egy nagyon érdekes témával indul, 21 tételt gyűjt össze a 21. század megértéséhez. Néhány példát kiemelve:

- a világgazdaság súlypontja egyértelműen keletre tolódott;
- a legfontosabb térségek és az új korszak nyertesei – a földrajzi elhelyezkedésükből is következően –, az ún. kaputárségek lehetnek (ASEAN országok, Közép-Ázsia országai, közép- és kelet-európai országok), azaz a jövőben az egykori perifériákból lesznek az új centrumok;
- a globális városállamok korában élünk, ma a világgazdaságban 147 globális cég állítja elő a világ GDP 40%-át, s közel 700 vállalat a globális GDP 80%-át,
- vagy hogy újra kell rajzolniuk a térképeinket, hogy megértsük a 21. század térbeli változásait és folyamatait, mivel az elkövetkező időszak három legfontosabb térsége a World Economic Forum előrejelzése szerint az Indiai-óceán, a Jeges-tenger és a két óceán közötti szárazföldi terület: Eurázsia lesz;
- az Övezet és Út projekt az emberiség történelmének egyik legnagyobb és egyben legjelentősebb beruházása, amivel Kína hosszú távú tervének célja, hogy az Új Selyemút kiépítésével visszaszerezze Eurázsia egykori történelmi, kulturális, gazdasági és kereskedelmi jelentőségét és az óceánokról a szárazföldre helyezze vissza a súlypontot a fejlesztési tengelyek és útvonalak tekintetében. Ezen hálózatok pedig gazdasági folyosókon keresztül valósulnak meg;
- de azzal az állítással is találkozhatunk, hogy a globális civilizációt egy újfajta, közös érdekek mentén, harmonikus világrend megteremtését prioritásként figyelembe vevő új „geocivilizáció” fogja felváltani, amelynek alapja a több ezer éves kínai ökológiai civilizáció átültetése a 21. századra.

A bevezetésben felvázolásra kerülnek a könyv fő hipotézisei és a szerző módszertana, nevezetesen a „geofúzió”, melynek segítségével vizsgálja a 21. századi új geopolitikai korszak mozgatórugóit, erőközpontjait, eredményeit, jövőképét, vízióit és stratégiáit. A geofúzió a világ komplex jelenségeinek térbeli összefüggéseire utal, de emellett egy vizsgálati módszert is jelent a csomópontokba szerveződő és funkcionális összekapcsolódásokat ábrázoló hálózati térképek szintéziseként. Csizmadia Norbert magyarázata szerint a geofúzió a földrajzból kiindulva összekapcsolja a különböző tudományterületeket (közgazdaságtan, geopolitika, geoökonómia, hálózatelemzés, nemzetközi kapcsolatok, világgazdaságtan), és mint egyfajta új szintézis, a globális trendeket hivatott tükrözni új típusú (ún. geofúziós térképek) segítségével, vagyis a geofúzió mint szintézis a globális folyamatok térbeli folyamatait vizsgálja a hálózatok korában. Ezzel pedig új eredményt hoz létre a földrajzban a gazdaságpolitika, a technológia, a design és a vizualizáció egyszerre történő használatával. A geofúziós térképek olyan új térképek, amelyek a legkülönbözőbb területről alkotnak új látásmódot, bemutatva ezzel a geopolitikai és geoökonómiai összefüggéseket az összekapcsoltság segítségével. A geofúziós térképek alkalmazásával a földrajzi tényezőkre épülve meghatározhatjuk a geopolitikai struktúrákat, és a többközpontú világgazdaság legfontosabb erőközpontjait is kijelölhetjük.

A könyv fő állításai a következők:

1. A többközpontú, új geopolitikai és gazdasági világunk megértéséhez a földrajzi tényezők, valamint a az erőterek és központok vizsgálatára van szükség, amelyhez a geofúziós inputtényezők hívhatók segítségül.
2. A globális hálózatok új világrendjében megváltoznak a geopolitikai, geoökonómiai és geostratégiai súlypontok, valamint erőterek, ehhez pedig a geofúzió mint módszer segíthet a megértéshez. Az új globális erőterek és erőközpontok csomópontokban, globális városi hálózatokban, azaz a „fúziópoliszokban” sűrűsödnek és csúcsosodnak ki.
3. Az Övezet és Út kezdeményezés révén (BRI) Eurázsia szerepe felértékelődik, és az eurázsiai kontinensen lévő globális városok és országok lehetnek az új, többpólusú világrend nyertesei.

A földrajz és a geopolitika kapcsolatrendszer

A második fejezetben az olvasó rendkívül alapos áttekintést talál a földrajz és a geopolitika kapcsolatrendszeréről, annak interdiszciplináris mivoltáról, a geopolitika történeti áttekintéséről és a geopolitikai gondolkodás fejlődéséről, valamint a geoökonómiai gondolkodásról. A fejezet jó áttekintést ad arról, hogy a földrajztudomány jelenleg hol is helyezkedik el a tudományok rendszerében és annak interdiszciplináris jellegéről. Ahogy az író fogalmaz, a földrajz eleinte Földünk leírását jelentette, évszázadokkal később azonban kinőtte ezt a leíró szerepét és a határterületei mentén integrálta a területi szemléletet, és ezzel saját részterületeket hozott létre, sőt, mára egyre inkább azt tapasztalhatjuk, hogy a tudományok, különösen a társadalomtudományok széles köre fordul szükségszerűen a földrajzhoz. Csizmadia Norbert számára pedig nem más jelent a földrajz, mint a „világ megismerésének eszköze”. Ezután a szerző rátér a geopolitikai gondolkodás fejlődésének ismertetésére és a geopolitikán belül található iskolákra és azok meghatározó gondolkodóira, mindezt egészen napjainkig vizsgálva. A legfőbb mondanivalója, hogy a geopolitika a politikai földrajzot veszi alapul, így a fejezet a legfontosabb iskolákon és gondolkodókon keresztül mutatja be az elmúlt száz év legfontosabb elméleteit az organikus állam kialakításától (Ratzel, Kjellén), a német geopolitikai iskola (Haushofer), az angolszász geostratégiai iskola (Mackinder, Spykman), a világháború utáni amerikai geopolitikai iskola (Brzezinski, Kissinger, Friedman) képviselőin és a század 80-as éveiben kialakult kritikai geopolitikán keresztül a geoökonómiai gondolkodókig (Luttwak, Lorot, Gasimli) és irányzatokig.

Geopolitikai tényezők és struktúrák

A harmadik fejezet Mendes Dias 2005-ben írt Geopolitika című művében ismertetett geopolitikai tényezőknek struktúrájára épül, ahol hat tényezőcsoportot különböztetett meg, ezt pedig az író tovább gondolva, a fizikai tényezőket és természeti erőforrásokat (nyersanyagok, ásványkincsek), valamint a technológiai tényezőket és a közlekedési-kommunikációs tényezőket összevonva (konnektívási tényezők elnevezésével) négy fő geopolitikai tényezőcsoportot körvonalazott. Ezek a következők:

1. Természeti fizikai tényezők és erőforrások: kiterjedés, elhelyezkedés, alakzat, morfológia, földfelszín, növényzet, éghajlat, energia, ásványkincsek és élelmiszer.
2. Demográfiai és humán tényezők: lakosság szám, népsűrűség, népesség növekedési indexe, lakosság összetétele, életminőség, nyelvi, oktatási, kulturális tényezők.

3. Strukturális tényezők: politikai viszonyok, szociális viszonyok, gazdasági szerkezet, katonai erő és egyéb tényezők.
4. Technológia és konnektívitás tényezőcsoport: technológia, szállítási és hírközlési rendszer, elérhetőség, infrastruktúra (tengeri, szárazföldi és légi közlekedés).

Ezen tényezőknek azért fontos az ismertetése a szerző szerint, mivel alapot jelenthet arra, hogy a 21. századi többpólusú világrend kialakulásának feltételeinél meghatározza az új világrend legfontosabb szereplőit és helyeit. Ennek szellemében pedig a földrajzi tényezőket alapul véve a könyv írója összeállította saját országrangsorát, melyet egy szemléletes táblázatban tár az olvasó elé. Ezután kitér a konnektívitás jelentőségére, mivel ahogy fogalmaz, a versenyképes konnektívitás a 21. század legfontosabb geopolitikai tényezője. A fejezet vége pedig a 20. század végi és 21. század eleji legfontosabb világelméletek és geopolitikai térfelosztás szereplőit mutatja be: Saul Bernard Cohen 21. század első évtizedeinek geopolitikai térfelosztása, Samuel Huntington civilizációs világrend térfelosztása, Ruan Wei, George Frideman, Juan Perez Ventura, valamint Bernek Ágnes prognózisa. Végül bemutatásra kerülnek a módszertanként használt geofúziós és hálózati csomóponti térképek, tudományos eredményként pedig új mérési módszerrel (a „geofúzióval”) gazdagítja a geopolitika és a földrajz eszköztárát, amely a hálózat kutatás módszertanába illesztve alkalmas arra, hogy az új típusú asszociatív geográfia térképeit szintetizálva eddig össze nem hasonlíthatónak tartott szakterületek térbeli eloszlása alapján prognózist állítson fel.

Többközpontú gazdasági és geopolitikai világrend

A negyedik fejezetben bemutatásra kerülnek azok a legfontosabb trendek, amelyek meghatározzák a következő évtizedeket és az átmeneti időszak mozgatórugóit. A fejezet négy alfejezetben keresztül ismerteti korunk geopolitikai világrendjének legfontosabb jellemzőit. Az elsőben megismerkedhetünk a geoökonómia fogalmával, amely a könyvben foglaltak szerint egy új „geogazdasági világrend”, majd áttekinti a legfontosabb megállapításokat ezzel kapcsolatban, valamint bemutatja a legújabb geoökonómiai trendeket is. A másodikban a technológiai korszakváltásról olvashatunk és belemélyedhetünk a fúziók és hálózatok világába, ahol a hálózatoknak, így a földrajzi tér hálózatainak is egyre fontosabb szerepe van, főleg az új, többközpontú globális gazdasági világrendben, amely egy új technológiai robbanás (big data, mesterséges intelligencia, robotika, GRID technológia) következtében még fontosabb mozgatórugói lesznek a következő éveknek. A szerző a harmadik alfejezetet a globális városoknak szentelte, miszerint ebben a 21. századi gazdasági világrendben a technológiai fejlődésnek köszönhetően a globális városok lesznek a korszak fő erőközpontjai. A globális városok kialakulásával, versenyképességi tényezőinek és a harmadik fejezetben ismertetett földrajzi és geopolitikai tényezők figyelembevételével, a meglévő globális versenyképességi rangsorok alapján megvizsgálta a szerző és elkészített egy új globális versenyképességi rangsort és besorolást „fúziópolisz” néven. Eszerint az eurázsiai kontinens globális városai előtérbe fognak helyeződni annak köszönhetően, hogy a nemzetközi térhálózatok és csomópontok, a fúziós térbeli találkozó pontok, a funkcionális geográfia (konnektográfia) összeköttetésein keresztül, a technológiai tényezők, valamint a hosszú távú fenntarthatóság figyelembevételével kialakult új erőközpontok jönnek létre. Végül a fejezet negyedik alfejezete nem másra vállalkozik, mint hogy megvizsgálja, hogy valóban egy hosszú távú fenntarthatóságra építő új eurázsiai gazdasági és geopolitikai korszaknak vagyunk-e tanúi, és vajon ennek alapja tényleg a 2013-ban elindított Övezet és Út kezdeményezés-e. Ennek alátámasztására a szerző megvizsgálja,

hogy a BRI fejlesztésein keresztül mely térségek és földrajzi helyek válhatnak fontossá az elkövetkező években, ez az alfejezet külön kitér Kelet-Közép-Európa gazdasági erőterének bemutatására és ezen belül Magyarország geopolitikai szerepére is.

A geofúziók kora

Az ötödik fejezet az előző fejezetek összefoglalásaként összegezi és szintetizálja a tudományos eredményeket, továbbá a felállított hipotézisek megválaszolásán keresztül fogalmazza meg az állítások helyességét, vagy éppen helytelenségét. A fejezet végén található az olvasó a kutatás további irányait, kihívásait, és az eredmények összegzése által nyújtott javaslatot az új gazdasági és geopolitikai világrend iránytűjére, amelyben az új világrendet a hálózatokban globalizálódó világ alkotja, az iránytűt pedig a „geofúzióval” mint új módszerrel előállított asszociatív geográfiai térképek jelentik. Csizmadia Norbert úgy véli, hogy ezek a hipotézisek és eredmények fontosak és aktuálisak a magyar gazdaságpolitika és nemzetstratégia számára is, hiszen a hosszú távú tervezésben és a stratégiák megalkotásában a monetáris, a gazdaság- és a geopolitika összehangolásában csak ezek ismeretében tudjuk elhelyezni magunkat az új világrend geofúziós térképén, felhívja azonban a figyelmet arra, hogy ehhez fontos lesz a jövőben a geopolitikai erőterek, régiók részletesebb elemzése, a kapurégiók jövőbeli szerepe és ezek vizsgálata.

Epilógus – a világot megváltoztató járvány

A szerző kutatásai alapján azt az álláspontot képviseli, hogy a COVID-19 járvány nem változtatja meg a világtörténelem fejlődési irányát, hanem inkább felgyorsítja a már meglévő trendeket: az emberek jobban fognak hinni például a kormányzatokban, ugyanis észreveszik, hogy a jól működő kormányok nélkülözhetetlenek a társadalom megfelelő működtetésében és az egészség megőrzésében. Jelenleg az is kirajzolódni látszik, hogy a COVID-19 felgyorsítja a hatalmi központ elvándorlását Nyugatról Keletre. Az epilógusban a koronavírus járványt geopolitikai szemszögből is megvizsgálja a szerző, méghozzá annak terjedésén keresztül, ahol érdekes összefüggésekre bukkanhat az olvasó, például, hogy milyen egybeesések vannak a geofúzióval, vagyis a hálózatok geopolitikájával. Ezután egy összefoglalást kapunk arról, hogy a világtörténelem során milyen járványok ütötték fel a fejüket és ezeknek milyen hatásai voltak világunkra. Végül pedig egy nagyon átfogó elemzést olvashatunk azzal kapcsolatban, hogy hogyan változott meg világunk szerkezete a COVID-19 kapcsán, milyen új normák alakultak ki, vagy például, hogy mely iparágak lettek a COVID járvány nyertesei. Csizmadia Norbert szerint a COVID-19 világjárvány a századunk egyik legnagyobb globális válsága, melynek mélysége és skálája is óriási, viszont felhívja a figyelmet arra, hogy ebből azt a tanulságot kellene levonnunk, hogy a globalizáció minden előnye ellenére vagy épp pont ebből kifolyólag nagyon törékeny, nem pedig azt, hogy kudarcot vallott.

A Geofúzió egy nagyon aktuális és olvasmányos geopolitikai könyv, ami mindezek felül rengeteg ábrával és térképpel színesítve teszi még élvezhetőbbé és érthetőbbé a benne megfogalmazottakat. Szívből merem ajánlani nem csak a geopolitika iránt érdeklődőknek, hanem mindenkinek, akit foglalkoztat a folyamatosan alakuló világunk jövője, vagy, hogy a COVID-19 járvány milyen hatással van a globalizációra, úgy vélem mindenki megtalálhatja a maga számára izgalmas fejezeteket.

BRUNO MAÇÃES: EURÁZSIA HAJNALA – AZ ÚJ VILÁGREND NYOMÁBAN

ZOLTAI ALEXANDRA¹

Kiadó: Pallas Athéné Könyvkiadó

Kiadás éve: 2019.

ISBN: 9786155884092

Oldalszám: 252

A könyv szerzője Bruno Maçães, a portugál kormány európai ügyekért felelős volt államtitkára, a Carnegie Europe volt kutatója, jelenleg pedig a washingtoni Hudson Intézet vezető kutatója. Eurázsia hajnala című könyvének fő témája az eurázsiai kontinens és annak felemelkedése, művének alaptézise szerint pedig a szuperkontinens kiemelkedő szerepet fog kapni globális világunk jövőjében. Ennek mikéntjét és miértjét jól végig vezeti az olvasó számára könyvében, amely tézisek alátámasztására felhasználja annak a hat hónapos útnak a tapasztalatait, amelyet 2015 végén Európa és Ázsia történelmi és kulturális határai mentén tett.

Eurázsia hajnala

Rögtön az elején, már a könyv előszavában egy érdekes meglátást vet fel a szerző miszerint a könyvesboltok polcai tele vannak olyan könyvekkel, amelyek Oroszországról (főleg az orosz fenyegetésről), Kínáról (főleg a csodáiról) és az Európai Unióról (főleg a kríziséről) szólnak, azonban ezeknek a könyveknek az elhelyezésekor különösen ügyelnek arra, hogy az egyes országokról szóló könyvek egymástól külön helyezkedjenek el és ne pedig egyben.

Az író bevezetőjét úgy folytatja, hogy ha jelenkorunkat összehasonlítjuk a régmúlttal, akkor azt a különbséget fedezhetjük fel, hogy napjainkban a globalizációs erők arra kényszerítenek minket, hogy mindannyian egy rendszertelen közös létben éljünk. Szerinte a baj ezzel az, hogy minden országnak/régióknak megvan a saját véleménye arról, hogy ennek a világnak milyennek is kéne lennie és ezek általában nem egyezők. A szerző azon az állásponton van, hogy ez az évszázad nem Ázsia évszázada lesz, de nem is Európáé, sőt még csak nem is Amerikáé, könyvében ugyanis megkísérel egy alternatív választ kínálni számunkra, miszerint ez az évszázad Eurázsia évszázada lesz. Ugyan megjegyzi, hogy Eurázsia önmagában is egy összetett világ (nem csak a szó, ami azt alkotja), ahol nagyon különböző politikai rendszerek keverednek és kénytelenek együtt létezni, de szerinte ez a szuperkontinens mégis egy egysúlyteremtő erővel bír.

¹ Kína szakértő, a Neumann János Egyetem Eurázsia Központjának munkatársa, a Könyvismertető rovat vezetője

Maçães visszanyúl egészen a Berlini falig, amely a vasfüggöny részeként kettéválasztotta Európát vagy még konkrétabban Nyugat-Európát és a Szovjetuniót, és szerinte ezt lehet most az általa „bam-buszfüggönyként” emlegetett demarkációs vonalra vonatkoztatni, amely a kommunista és a kapitalista országok között húzódik Ázsiában. A második világháború után az európai országoknak el kellett fogadniuk, hogy nincs több vezető európai hatalom a világban, mivel ezt a szerepet átvette tőlük az Egyesült Államok. A szerző véleménye szerint most Kína következik a világ irányításában, s ezáltal pedig Eurázsia szerepe is felértékelődik, mivel Kína az eurázsiai koncepción keresztül látja a világrendet, melyre mi sem jobb bizonyíték, mint az Övezet és Út (Belt and Road – BRI) kezdeményezés. Ez a világnézet, habár még csak a kezdeti stádiumában van, azt bizonyítja, hogy Kína már Eurázsia korában él, csakúgy, mint Oroszország – miközben ugyan hozzáteszi a szerző, hogy jelenkorunkban nehéz optimistán beszélni az oroszokról. Ez a könyv tehát arra hivatott, hogy megváltoztassa az Eurázsia-ról alkotott képét az olvasónak és rávegye arra, hogy Európát egynek lássa Ázsiával.

A könyv első része megvizsgálja Európa és Ázsia megosztottságának eredetét, valamint felkutatja azokat az erőket, amelyek képesek feloldani ezt a megosztottságot, és latolgatásokba kezd, hogy az elmúlt világrend romjain milyen formát ölthet az új szuperkontinens. A könyv második felében az író saját utazásán keresztül kapunk egy geopolitikai körképet Eurázsia-ról, amelynek során több olyan kevésbé ismert országba/városba is ellátogat és mutatja be azt az olvasó számára, amelyek nagy eséllyel a későbbiekben fontos szerepet játszhatnak a világ jövőjében. Külön fejezeteket szán többek között Kínának és Oroszországnak, amelyek szerinte a szuperkontinens politikájának és gazdaságának alapját fogják adni. A könyv rövid ismertetése után a szerző felteszi a kérdést, hogy vajon az emberek szoktak-e eurázsiaiként gondolni magukra, majd úgy folytatja, hogy ha eddig nem is, akkor itt az ideje, mert Eurázsia korszakába lépünk, és el kell kezdeni megbarátkozni ennek gondolatával.

Első rész – A térkép

Arnold Toynbee szerint Európa és Ázsia fogalmát általában ellentétesen szokták alkalmazni, pedig régebben egymás kiegészítéseként is használták, méghozzá az ókori görög tengerészek akkor, amikor az Azovi-tenger felé hajóztak. A határ Európa és Ázsia között mindig is bizonytalan és látszólagos volt, az író Voltaire gondolatain keresztül rámutatott arra, hogy az Azovi-tengerhez érve is nehéz megmondani, hogy mi Európa és mi Ázsia. A szerző pedig úgy folytatja ezt a gondolatot, hogy szerinte a két régió közötti megosztottság nem térbeli, hanem sokkal inkább időbeli, ami pedig a modernizációt és a fejlődést takarja, amely területeken nagy előnyre tudott szert tenni Európa az ipari forradalmak idején. Ez a lemaradás Ázsia számára azonban ma már úgy tűnik, hogy nem behozhatatlan, de nem is ebben rejlik a dolog érdekessége, hanem abban, hogy ezek a különböző fejlődő társadalmak milyen utat választanak a modernizációra és a lemaradás behozására. Európa és Ázsia különbsége tehát nem másban rejlik, mint abban, hogy Európa évtizedekig modern úton járt, Ázsia pedig maradt a tradíciók útján. Tehát a különbség nem is igazán a két régió között volt, hanem a társadalmak különbözőségéből, vagy pontosabban az idő más szemléletéből fakadt, azonban ezek a különbségek halványulni látszanak a modernizáció Európán kívüli gyors terjedésével. A szerző Francis Fukuyamával egyetértve leszögezte, hogy az egész világ a modern társadalom kialakulásának útján halad, azonban számtalan út és különféle víziók is léteznek arra vonatkozóan, hogy hogyan is néz ki egy modern társadalom.

Az író úgy tartja, hogy az oroszok azon az állásponton vannak, hogy az európaiak egy képzeletbeli világban élnek, ezzel szemben az oroszok viszont a valóságban. Amikor Oroszország és Kína ki-fejlesztették közös megaprojektüket (gondolva itt a BRI egyes részeire), ezzel egy szándékuk volt: bebizonyítani az Európai Unió számára, hogy az európai integrációs törekvés is csak egy a sok közül. Ugyanis míg az európaiak az egyházi modellű hatalomgyakorlás hívei, addig az oroszok többé-kevésbé az univerzalitásban hisznek, akárcsak Kína, aki jelenleg is a közös értékek fejlesztésén dolgozik. Az Oroszország és Kína által közösen megálmodott projekt Euráziát kötné össze egy szuperkontinensé, amelynek három főszereplője lenne: egy nyugaton, egy keleten és egy pedig a centrumban. A szerző rávilágít arra a tényre is, hogy ezt a három központi szereplőt nem lehet értelmezni egymás nélkül, azonban felhívja a figyelmet arra is, hogy ezek a szereplők helyzete egymáshoz viszonyítva is folyamatosan változik. Jelen esetben például Moszkva politikailag közelebb áll Pekinghez, mint Berlinhez. Ez Kína szempontjából szinte csak pozitívumokat rejt, mivel így nagyobb hozzáférhető-séget kap az orosz nyersanyagokhoz, nagyobb politikai erőt tud képviselni Közép-Ázsiában, valamint Oroszországban magában is. A szerző Kína hegemonná válásának kulcspontját is az orosz kérdés végleges megoldásában látja. Azt azonban leszögezi, hogy az eurázsiai integráció mást-mást jelent Kína, Oroszország és az Európai Unió számára is. Az Európai Unió számára az eurázsiai koncepció megoldás is, mivel így az együttműködni nem tudó kis európai államok is rá fognak eszmélni arra, hogy nem vehetik fel a versenyt egyesével olyan országokkal, mint Kína vagy India, így a szorosabb integrációban lesznek érdekelték.

Maçães szerint Eurázsia felemelkedése és egy egységgé való integrálódása az új nagyhatalmak születésének köszönhető, akiknek az ambíciói messze túlmutatnak a határaikon. Kína növekvő hatalma pedig együtt jár Oroszország növekvő ambícióival és az Európai Unió hanyatlásával. A szerző azonban figyelmeztet, hogy később számolni kell egy negyedik feltörekvő hatalommal, Indiával, de nem szabad elfelejteni Japán szerepét, sőt Irán fontosságára is külön kitér. Egy kínai szakértőt idézve jellemzi az USA és Kína között lévő versenyt, amely vélemény úgy tartja, hogy az ukrajnai konfliktus még tíz extra évet biztosított Kína számára arra, hogy felkészüljön a globális konfrontációra az Egyesült Államokkal, azzal, hogy újra kiéleződött az amerikai-orosz ellentét és így a többről levette a hangsúlyt. Vajon ez az egyesítő áramlat merről-merre fog érkezeni? Nyugatról keletre vagy netán fordítva? Eurázsia egy nagyobb verziója lesz az Európai Uniónak vagy az EU-n belül következnek be drámai változások olyan új univerzális értékek képében, amiket Oroszország és Kína is aktívan fejleszt és képvisel? Annyi bizonyos, hogy mind a három főszereplő fontos szerepet játszik az új világrend kialakításában.

A modern kereskedelmi és kulturális összeköttetés kialakulása Európa és Ázsia között azzal, hogy Afrika megkerülésével jött létre, nagyban segítette a pszichológiai kettéosztottság kialakulását a két kontinens között. Azonban ez a szerző szerint változni fog és nem csak az előbb említett nagyhatalmak felemelkedésének köszönhetően, hanem a globális felmelegedés következtében is. Ugyanis emiatt az Északi-sarkon olyan új, eddig jég alatt lévő útvonalak olvadhatnak ki, amelyek jobb tengeri összeköttetést biztosítanak Európára és Ázsiára között.

Annyi bizonyos, hogy ez az átalakulási folyamat a világban, amelyet az „egésznek” tekinthetünk az csak a részek relációjában egész, és a részek csak akkor részek, ha az egész értelmében vizsgáljuk, tehát egy igen összetett folyamatról beszélhetünk. A globális politika tekintetében ezt úgy fordíthatjuk le, hogy ahogy mi látjuk az egészet, annak tükrében fogjuk fel a részeket.

Második rész – Az utazás

A könyv második részében az író megvizsgálja az új szuperkontinens néhány meghatározó és néhány kevésbé ismert országát/városát, amelyek közül párat a szerző meg is látogatott hat hónapos útja során. Maçães az ott élő helyi emberekkel beszélget és inkább belülről, az ő nézetükön, tapasztalataikon keresztül próbálja meg bemutatni az adott országot/várost és így bizonyítani be azt, hogy a világ jövője valóban az eurázsiai szuperkontinens megszületésében rejlik.

Első állomása Azerbajdzsán, ahol a helyi építész szerint Baku az egyetlen igazi eurázsiai város a világtérképen és nem csak geopolitikailag, de építészetiileg is, ugyanis a városban keverednek az európai és ázsiai építészeti stílusok, ami kihatással volt és van a város kultúrájára és a szociális életére is. A szerző is eszerint vélekedik, szerinte Európa és Ázsia egy igazi paradoxon, két elkülönült világ egy közös földrészen, de Keletnek és Nyugatnak valahol találkoznia kell, már csak meg kell találni azt a pontot.

Következő állomásként a könyv egy nagyobb fejezeten keresztül foglalkozik Kínával. A kínai siker kulcsát Maçães annak is tulajdonítja, hogy Kínában az internethasználat már egy olyan új fejlett szintjére lépett, ahol a digitális és a fizikai világ szinte teljesen összekapcsolódott. Ez többek között annak is köszönhető, hogy a legtöbb kínai ember első számíthatéknai eszköze nem a laptop, hanem az okostelefon. A szerző szerint a kínaiak az internetet egy olyan eszköznek fogják fel, amelynek segítségével kapcsolatba kerülhetnek a világgal, és ami által akár változtatásokat is tudnak benne eszközölni. Ugyanis a legnagyobb innovációs fejlesztéseket az internettel kapcsolatban nem internetes cégek vitték véghez, hanem olyan kínai vállalatok, amelyek például ingatlanlappal foglalkoznak vagy banki-, illetve biztosítás-szektorban tevékenykednek. Példának hozza a WeChat alkalmazást, amely egy sokrétű üzenetküldő alkalmazás, többek között fizethetünk, pénzt küldhetünk, parkolóhelyet kereshetünk, mozijegyet foglalhatunk és még rengeteg másra is használhatjuk a kommunikáció mellett. A szerző szerint visszatérni Európába Kína után, olyan mintha visszamennénk az időben, ahol még mindig készpénz van használatban. Ahogy ez korábban is említésre került a könyvben, az Európa és Ázsia közötti szakadás annak eredményeként jött létre, hogy Európa a fejlődés útjára lépett, Ázsia viszont a tradíciói rabja maradt, e tekintetben viszont ennek a megosztottságnak lassan vége szakad. Azonban jön a kérdés, hogy a Nyugat ezzel mit fog kezdeni?

Maçães leszögezi, hogy a változás folyamatban van, nincs ebben semmi meglepetés, ennek a változásnak pedig az egyik legfontosabb geopolitikai kezdeményezésének a Kína által 2013-ban bejelentett BRI projektet tartja. Ezt a kelet és nyugat összekötőjének tekinti, egy hídnak Európa felé. A BRI első fontos csomópontja Khorgas városa, ahol összekapcsolódik Kína Belső-Ázsiával és így Európával, ami gyors szállítást, infrastruktúrát, kereskedelmet, pénzügyeket és kulturális kapcsolatot foglal magában. A szerzőt teljesen lenyűgözte a khorgasi szárazkikötő, főleg hatalmasságával és azzal a tényrel, hogy úgy tudott sikereket elérni, hogy igen távol fekszik a tengerektől és óceánoktól. A várost egy tökéletes kiindulópontnak tekinti arra, hogy a szárazkikötő nyomán új iparvidékek és új városok emelkedjenek majd ki a kereskedelmi útvonal mentén, amivel talán újra megnyílhat az ősi Selyemút. Ezzel pedig megszűnhet az az elszigeteltség és az a megosztottság, amely Euráziát kettéosztja és nem lesz többé Európa az egyik oldalon, Ázsia pedig a másik oldalon, hanem végre egy kontinenssé olvadhat, vagyis Kína lehet az eurázsiai egység egyik fő megvalósítója.

A következő fejezetben a Nagy Ussuri-szigetre kalauzolja az olvasót Maçães, amely Kína és Oroszország között fekszik. A sziget megosztásáról 2004-ben történt megegyezés, ami 2008-ban valósult meg azzal, hogy Oroszország átadta Kínának a szigetnek az egyik felét. Azóta ez a sziget lett a szimbóluma annak, hogy hogyan oszlik meg az ázsiai régió a két nagy geopolitikai hatalom között. A nyugati szankciók következtében Oroszország jövőjét a kínai kapcsolatok megerősítésében látja. Az író fel is teszi a kérdést, hogy Oroszország ma vajon úgy definiálja-e magát, mint európai ország. Szerinte azonban az Európából Oroszország felé irányuló negativitás miatt az oroszok számára Kína jelentheti az egyetlen megoldást. Európában ugyanis már nincs vesztenivalójuk, Ázsiában viszont még igen.

A kis szigetnyi kitérő után haladunk Oroszország és az orosz identitás kérdésének tárgyalása felé. Különböző országrészek és városok végig járása és bemutatása után a történelmi és a kulturális különbségek tükrében arra a következtetésre jutott a szerző, hogy Oroszország nem tekinthető európai országnak. Minderre a legfőbb érve az, hogy Oroszország az egyetlen állam Európán kívül, amely mindig meg tudta őrizni szuverenitását és függetlenségét a nagy modern európai birodalmak alatt is. Oroszország mindig is Európa és Ázsia közötti szakadás középpontjában volt, éppen ezért nem csoda, hogy miért ennyire érdekelt az eurázsiai kérdés kapcsán.

A könyv a következőkben az „eurázsiai alagutat” mutatja be, ami alatt nem mást, mint Törökországot érti az író. Először történelmi szempontból vizsgálja, majd a jelenkori helyzetet is körüljárja, főként Recep Tayyip Erdogan török elnök külpolitikájára helyezve a hangsúlyt, amivel kapcsolatban Törökország kapcsolatát vizsgálja a NATO-val és Oroszországgal, valamint a szíriai és afganisztáni kérdéshez való hozzáállását.

Ezután érünk el Európába és az európai kérdés latolgatásához az eurázsiai koncepcióban, amelyet viszonylag kritikusan ítél meg Maçães. Szerinte az elmúlt évtizedek alatt az EU-s politikusok élték a megszokott mindennapjaikat nem igazán törődve a szerintük elmaradott Európán kívüli világgal. Majd hatalmas sokként érte őket a kívülről érkező változás szele, amelyre a saját rendszerük nem tud megfelelő választ adni. Az a rendszer, ami eddig automatikusan működött, most hirtelen felborult és kétségbeesetten kezdtek el keresni a választ, de nem politikai szempontból, hanem inkább mérnöki szempontból, hogy újra működőképesse tegyék ezt a rendszert, azonban nem biztos, hogy ez lesz a megfelelő válasz erre az átalakulásra.

Végül a szerző három okot jelöl meg, hogy miért gondolja azt, hogy Európának az eurázsiai koncepciót kellene szem előtt tartania. Az első indoknak Oroszországot és Kínát hozza fel. Másodikként pedig külpolitikai tényeket, amelyeket nem lehet kezelni és megoldani anélkül, hogy Európa és Ázsia össze ne kapcsolódna – példaként hozza Ukrajna kérdését, a menekültválságot, valamint az energia és a kereskedelem szempontjait. Harmadik oknak pedig a jövőben kialakuló nagy biztonsági fenyegetéseket tartja, amelyekről úgy véli, hogy csak eurázsiai kontextusban lesznek értelmezhetőek és kezelhetőek. Utolsóként még felhoz egy nyomós érvet arra, hogy Európának miért is érne meg az eurázsiai egység, ami pedig nem más, mint az Európában zajló széthúzó erők elleni küzdelem.

Epilógus

Az epilógust Trump amerikai elnöki ciklusával kezdi és hogy személye milyen hatással volt a nemzetközi kapcsolatok alakulására. Majd rátér a muszlim világ és Kína helyzetére a tekintetben, hogy milyen nehézségekkel állnak szemben a jövőt illetően, amit főként abban lát, hogy egy új civilizációs irányt vettek fel ezek a társadalmak, amelynek fő célja a modern tudományok elsajátítása, de nagy kérdés az, hogy ezt milyen úton fogják megvalósítani. Amerika és Európa szempontjából a jövőbeni kihívásokat más jellegűnek tartja. Először is a demokratikus rendszerekben minden nemzetközi erőegyensúlyban történt változás sokkal gyorsabban és mélyebbre hatóan érezteti magát. Másodszor a kialakuló új világrendben nincsenek konkrét centrumok, hanem az egyensúly a pólusok között alakul ki. A világrend átalakulására és egy új szuperhatalom emelkedésének jelének tekinti például a Brexit-et, valamint, hogy Donald Trump 2017-ben amerikai elnök lehetett egy cikluson keresztül. A szerző szerint ezek az események is azt szimbolizálják, hogy a globális erő Ázsiába tevődik át, ugyanis erre a régióra már egyre kevésbé tud befolyást és kontrollt gyakorolni a nyugati világ.

SZERZŐINK FIGYELMÉBE

Az Eurázsia Szemle felhívja a tisztelt olvasók, leendő szerzők figyelmét, hogy szívesen fogad olyan tanulmányokat, amelyek multidiszciplináris megközelítésben Eurázsia egészét érintő és átfogó kérdésekkel foglalkoznak. A szerkesztőség az egyes rovatoknak megfelelően, Kína, Délkelet-Ázsia, az Iszlám világ, Oroszország, India és Dél-Ázsia témában várja a kéziratokat. A tanulmányok mellett konferenciabeszámolók és könyvismertetések közlésére is lehetőséget biztosítunk.

Az Eurázsia Szemle csak eredeti, máshol meg nem jelent tanulmányokat publikál, amelyek kettős vaklektorálást követően kerülnek közlésre.

Formai követelmények

A tanulmány hossza hozzávetőlegesen 6.000 szó

Szöveg

- MS Word formátum
- A4-es méretű papíron a baloldali, a jobb oldali, az alsó és a felső margó egyaránt 2,5 cm
- A használandó betűtípus: Times New Roman.
- Fejezetek: 13 pt, normál, szimpla sorköz, térköz: 6 pont a bekezdések után, sorkizárt igazítás.
- Alfejezetek: 12 pt, normál, szimpla sorköz, térköz: 6 pont a bekezdések után, sorkizárt igazítás.
- A fejezetek és alfejezetek számozása decimális rendszerben történik. (1. fejezet, 1.1. alfejezet, 1.1.1. al-alfejezet stb.)
- Szöveg: 11 pt, normál, szimpla sorköz, térköz: 6 pont a bekezdések után, sorkizárt igazítás.

Táblázatok, ábrák, térképek

- Minden táblázatot, ábrát és térképet szerkeszthető formában (excel, word) kell elhelyezni a tanulmányban.
- Kép formában pl. (jpg-ben küldött) táblázatot, ábrát, és térképet nem tudunk elfogadni.
- Táblázatok és ábrák formai követelménye:
 - Cím: Times New Roman, 11 pt, normál (a cím a táblázat felett)
 - Forrás: Times New Roman, 11 pt, normál (a forrás a táblázat alatt)

Kivonat

- A tanulmányoknak kivonatot (absztraktot) kell tartalmazniuk: legalább 150, legfeljebb 300 szó terjedelemben mind magyarul és angolul.
- Az absztrakt alatt 4-5 kulcsszó megadása kötelező magyarul és angol.
- Teljes nevet, titulust és intézményi affiliációt kérjük megadni.

Hivatkozások

- A hivatkozásokat az APA formátumnak megfelelően kérjük elkészíteni. Részletesebben lásd: <https://libguides.library.usyd.edu.au/c.php?g=508212&p=3476096>
- Jegyzetek szerepeltetése a tanulmány végén végjegyzet formájában történhet.
- A tanulmány végén szerepeljen egy bibliográfiai jegyzék, ABC sorrendben.